

РЕШЕНИЕ

№ 6257

гр. София, 06.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВЪЗЗ. II-Ж СЪСТАВ, в публично заседание на осми ноември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Калина Анастасова

Членове: Темислав М. Димитров
Михаела Касабова

при участието на секретаря Мария Т. Методиева
като разгледа докладваното от Калина Анастасова Въззивно гражданско дело
№ 20231100508197 по описа за 2023 година

Производството е по чл. 258 – чл. 273 ГПК.

С Решение № 20087664 от 18.04.2023 г. по гр.д. № 28013/2018 г. по описа на СРС, 155 с-в е отхвърлен предявения от Я. А. Т., с ЕГН *****, от гр. София, ж.к. *****, срещу Е. С. Е., с ЕГН *****, от гр. София, ж.к. „*****, иск с правно основание чл. 534, ал. 1 от ТЗ за заплащане на сумата от 2 600 лв. /две хиляди и шестстотин лева/, представляваща вземане по запис на заповед от 08.05.2015 г., с която ответникът се е обогатил във вреда на ищеца, поради неизвършване на действия за запазване на правата по записа на заповед, ведно със законната лихва върху главницата, считано от предявяване на исковата молба - 02.05.2018 г. до окончателното изплащане на вземането.

С постановеното решение е признато за недоказано, на основание чл.194, ал. 2 във връзка с чл. 193, ал. 2 от ГПК, направеното от ответника Е. С. Е. оспорване автентичността на подписа, положен от издателя на запис на заповед, издаден на 08.05.2015 г.

Срещу така постановеното решение е подадена въззивна жалба от ищеца Я. А. Т., в която са изложени доводи за неправилност на постановеното решение поради

необоснованост, нарушение на материалния закон и допуснати съществени процесуални нарушения.

Моли за отмяна на решението на СРС и уважаване на предявения иск. Претендира разноски.

Въззиваемата страна и ответник Е. С. Е. в подадения писмен отговор на въззивната жалба изразява становище за неоснователност на въззивна жалба. Излагат се доводи, че първоинстанционното решение в обжалваната от ищеца част е правилно, като обосновано и мотивирано, като в производството и при постановяването му не са допуснати процесуални нарушения и нарушения на материалния закон. Моли за потвърждаване на решението като правилно и законосъобразно. Претендира разноски.

Софийски градски съд, като прецени доводите на страните и събраните по делото доказателства съгласно разпоредбите на чл. 235, ал.2 ГПК и чл.269 ГПК, намира за установено следното:

Въззивната жалба е допустима – същата е подадена от легитимирана страна в процеса, в срока по чл.259, ал.1 ГПК срещу подлежащ на възивно обжалване съдебен акт.

Съгласно нормата на чл.269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта му – в обжалваната част, като по останалите въпроси той е ограничен от наведените в жалбата оплаквания, с изключение на случаите, когато следва да приложи императивна материалноправна норма, както и когато следи служебно за интереса на някоя от страните – т. 1 от Тълкувателно решение /ТР/ № 1/09.12.2013 г. по тълк. дело № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС.

Съдът приема, че обжалваното решение е валидно и допустимо.

Във връзка с доводите във въззивната жалба е необходимо да се посочи следното:

За да постанови решение в обжалвания смисъл, СРС е приел за недоказан при въведената с чл. 154, ал. 1 ГПК доказателствена тежест в процеса, фактическият състав на менителничното неоснователно обогатяване.

Решението е неправилно.

Постоянна и непротиворечива е съдебната практика на ВКС, че специалният иск по чл. 534, ал. 1 ТЗ принадлежи на приносителя на запис на заповед или менителница, чийто менителнични искове са погасени поради изтичане на специалната погасителна давност за предявяване на прекия иск срещу издателя или се дължи на преюдициране на ефекта поради пропуск да се извършат необходимите действия за запазване на правата по него. В производството по този иск, за разлика от исковите за неоснователно обогатяване по чл. 55-59 ЗЗД, не подлежи на изследване степента на

обедняване и обогатяване и съотношението между тях; имало ли е размяна на имуществени блага от единия патримониум в другия, като вредата се изразява това, че имуществото на приносителя не може да се увеличи с паричната сума по ефекта, а обогатяването на издателя-че не е изплатил сумата за погасяване на задължението поради пропуск да бъдат извършени необходими действия за запазване на преките менителни права от ползувачото се лице. В този смисъл са постановените по реда на чл.290 ГПК Решение № 42/07.04.2009 г. по т.дело № 453/2008 г. на ВКС, ТК - II т.о.; Решение № 135/20.12.2010 г. по т.дело № 13/2010 г. на ВКС, ТК - I т.о. и др., които се възприемат от настоящия състав.

В случая е установено, чрез събраните пред първата инстанция доказателства, че на 08.05.2015 г. ответникът Е. С. Е. е издал документ, именуван „запис на заповед” в полза на Я. А. Т., с който е поел безусловното обещание да плати без протест и без разноси сумата от 2 600 лв. В записа на заповед е посочена дата на издаване - 08.05.2015 г., място на издаване - гр. София и падеж- на предявяване. Установява се, че записа на заповед съдържа посочените в чл. 535 от ТЗ реквизити.

Възраженията на ответника, че не е положил подпис върху съставения документ, съдът намира за недоказани и съответно – неоснователни. Чрез констатациите на приетата пред първата инстанция СГРЕ, които настоящия състав възприема напълно по реда на чл.202 ГПК се установява, че автор на положения подпис в записа на заповед е посоченото лице - Е. С. Е..

В производството не се твърди и не е установено записа на заповед да е бил предявен за плащане на ответника. Установено е, че ищецът е предявил вземането си на 09.02.2016 г., но производството по ч.гр.д.№ 7235/2016 г. по описа на СРС, 60 с-в, образувано по подадено заявление за издаване на заповед за изпълнение по чл.417 ГПК е било прекратено пред въззивната инстанция с определение от 17.03.2017 г. /л.23 от делото на СРС/, влязло в законна сила на 06.04.2017 г.

Според указаното в чл.487, ал.1 ТЗ менителницата на предявяване е платима с предявяването □. Тя трябва да се предяви за плащане в срок до една година от издаването □, ако издателят ѝ не е определил по-къс или по-дълъг срок. В случая, записа на заповед не е бил предявен за плащане в срок една година от издаването му, т.е. от 08.05.2015 г.

Съгласно разпоредбата на чл. 534, ал. 2 ТЗ искът за неоснователно обогатяване по, ал. 1 на същия член се погасява с изтичането на тригодишен давностен срок, който започва да тече от деня на изгубване на исковете по записа на заповед, т.е. - датата, на която е изтекъл давностният срок за погасяване правото на иск по чл. 531, ал. 1 ТЗ вр. чл.537 ТЗ, който също е тригодишен. Последният започва да тече от датата на падежа на задължението по записа на заповед.

С оглед така изложеното, към датата на предявяване на иска за менителнично

неоснователно обогатяване – 02.05.2018 г. процесният менителничен ефект е прескрибиран. Поради това е безспорно, според въззивният съд, че ищецът, като поемател е изгубил възможност успешно да реализира менителничното си субективно право спрямо издателя на ценната книга и платец по нея.

Както е посочено в постановеното по реда на чл.290 ГПК РЕШЕНИЕ № 320 ОТ 17.06.2010 Г. ПО Т. Д. № 161/2009 Г., Т. К., II Т. О. НА ВКС, което се възприема от настоящия състав, погасяване правото на приносителя на запис на заповед на пряк иск по чл. 531, ал. 1 ТЗ е онзи юридически факт, от който за последния възниква право на специалния субсидиарен иск за неоснователно обогатяване по чл. 534, ал. 1 ГПК срещу издателя на ефекта до размера на инкорпорираното в същия парично вземане, с което настъпилата в патримониума му вреда, довела до увеличаване имуществото на платеща- издател се съизмерява. Наличието или не на предхождащ го неуспешно проведен пряк менителничен иск, респ. неуспешно принудително изпълнение е правно ирелевантно. Последното, както е посочил съда в цитираното решение не е предвидена от законодателя като е елемент от фактическия състав на менителничното неоснователно обогатяване.

Искът по чл. 534, ал. 1 ТЗ е основателен, тъй като приносителят на менителничния ефект търпи вреда поради невъзможността на реализира менителничните си имуществени права. Вредата се изразява в това, че имуществото на приносителя не може да се увеличи с паричната сума по ефекта, а това е така защото вземането по ценната книга е прескрибирано или преюдицирано и не може да се инкасира дължимата сума. Обогатяването за издателя на процесния запис на заповед се състои в това, че той не намалява пасивите в имуществото си и то поради факта, че спестява разходи за погасяване на задължението.

Както е посочено в РЕШЕНИЕ № 42 ОТ 07.04.2009 Г. ПО Т. Д. № 453/2008 Г., Т. К., II Т. О. НА ВКС, постановено по реда на чл.290 ГПК, което се възприема от настоящия състав, искът по чл. 534 ТЗ, макар и да е иск за неоснователно обогатяване, се различава съществено от исковете по чл.55-59 ЗЗД, и за установяване на основателността му не трябва да се изследва въпроса имало ли е размяна на имуществени блага от единия патримониум в другия, тъй като такава размяна няма, и този извод се налага от специфичността на менителничните правоотношения. Да се търси неоснователно получена имуществена облага при липса на начално основание, отпаднало основание или неосъществено основание в производство по иск по чл. 534 ТЗ, означава да се обезсмисли съществуването на самия иск и да се приеме априори неговата неоснователност.

Както бе посочено, наличието или не на предхождащ го неуспешно проведен пряк менителничен иск, респ. неуспешно принудително изпълнение е правно ирелевантно за основателността на предявената претенция.

Неизвършване на необходимите действия за запазване на правата по менителничния ефект е само едната от алтернативно предвидените предпоставки за предявяването и успешното провеждане на иска по чл.534, ал. 1 ТЗ. Другата предпоставка е изгубването на исковете поради давност. Систематичното тълкуване на закона налага извода, че е без значение дали се касае за обратните искове по чл. 505 и сл. ТЗ, както е посочено в постановеното по реда на чл.290 ГПК Решение № 73 ОТ 20.07.2009 Г. ПО Т. Д. № 550/2008 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС.

В случая, при постановяване на решението си СРС е посочил, че за ищеца не е настъпила вреда, тъй като е налице възможност за предявяване на обратен иск по чл.505 ТЗ. От една страна такова възражение от страна на ответника не е било въведено в производството. От друга, както бе посочено, в проведеното производство е установено, че ищецът- приносител на запис на заповед, не е извършил необходимите действия за запазване на правата по менителничния ефект.

С оглед тези съображения, съдът намира че постановеното от първата инстанция решение се явява неправилно и следва да бъде отменено. Предявения иск по чл.534, ал. 1 ТЗ следва да бъде уважен изцяло.

По разноските:

С оглед изхода на спора, на основание чл.78, ал.1 ГПК в полза на ищеца следва да бъдат присъдени разноски за първата инстанция в размер на 829 лв. и за въззивната инстанция в размер на 652 лв.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 20087664 от 18.04.2023 г. по гр.д. № 28013/2018 г. по описа на СРС, 155 с-в, с което е отхвърлен предявения от Я. А. Т., с ЕГН *****, от гр. София, ж.к. '****', срещу Е. С. Е., с ЕГН *****, от гр. София, ж.к. „****“, иск с правно основание чл. 534, ал. 1 от ТЗ за заплащане на сумата от 2 600 лв. /две хиляди и шестстотин лева/, представляваща вземане по запис на заповед от 08.05.2015 г., с която ответникът се е обогатил във вреда на ищеца, поради неизвършване на действия за запазване на правата по запис на заповед, ведно със законната лихва върху главницата, считано от предявяване на исквата молба - 02.05.2018 г. до окончателното изплащане на вземането, КАТО ВМЕСТО НЕГО ПОСТАНОВЯВА СЛЕДНОТО:

ОСЪЖДА Е. С. Е., с ЕГН *****, от гр. София, ж.к. „****“ да заплати на Я. А. Т., с ЕГН *****, от гр. София, ж.к. '****', на основание чл. 534, ал. 1 от ТЗ сумата от 2 600 лв. /две хиляди и шестстотин лева/, представляваща вземане по запис на заповед от 08.05.2015 г., с която ответникът се е

обогатил във вреда на ищеца, поради неизвършване на действия за запазване на правата по записа на заповед, ведно със законната лихва върху главницата, считано от предявяване на исковата молба - 02.05.2018 г. до окончателното изплащане на вземането.

ОСЪЖДА Е. С. Е., с ЕГН *****, от гр. София, ж.к. „*****“ да заплати на Я. А. Т., с ЕГН *****, от гр. София, ж.к. „*****“, на основание чл.78, ал.1 ГПК сумата 829 лв. – разноски за първата инстанция и сумата 652 лв.- разноски за въззивната инстанция.

Решението не подлежи на обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____